

Koncepce rozvoje Institutu mezinárodních studií - hlavní priority (2006):

Myslím, že oproti minulému období se moje priority jako celek moc nezměnily, změnila se ale, po dosavadních zkušenostech, jejich hierarchie. Jestliže dříve byly priority poskládány v podstatě volně (viz níže),

- a) stabilizace a inovace studijních programů všech cyklů
- b) stabilizace a rozvoj personálního stavu IMS prostřednictvím bodu a)
- c) rozvoj technického vybavení pracoviště
- d) rozvoj mezinárodní spolupráce na úrovni výměny studentů, pedagogů i projektů
- e) posílení badatelské a publikační aktivity celého IMS

protože jsem neměl tušení, co mě čeká, pak v současnosti vnímám jejich pořadí jinak.

Zčásti je to dáno tím, že některé z minulých věcí se podařilo solidní měrou zajistit, což platí, díky štedré politice fakulty, zejména pro rozvoj technického vybavení pracoviště (inovace počítačového vybavení, tiskárny, skenery).

Dobry byl i rozvoj mezinárodní spolupráce – kromě úspěšného hupsnutí do programu SOCRATES/ERASMUS a stabilně dobrého využívání meziuniverzitních smluv jakož i dalších aktivit na katedrách (DAAD a Aktion Österreich na NRS, Fulbright a výměna s Richmondem a Des Moines na AS, Jean Monnet chairs, courses a centres jakož i další aktivity na ZES) považuji za úspěch zejména úspěšný vstup (spolu s IES) do programu ERASMUS MUNDUS (UCL plus pět střeoevropských univerzit) a končící přípravu oboru Česko-německá studia (FSV plus Universita v Řezně).

Úspěšný (možná až „moc“) je rozvoj pedagogických aktivit. IMS vystavěl na bakalářské i magisterské úrovni bohaté a atraktivní programy, dosaženou extenzi je nyní nutné selektivně probrat a přejít na promyšlenější konstrukci. Její náplň vidím:

- a) zejména v tom, že bohatá nabídka předmětů bude rozřazena do bloku předmětů vypisovaných každoročně a do bloku předmětů s „obroční“ frekvencí
- b) v tom, že jak na bakalářské, tak i na magisterské úrovni bude posílen prvek samostudia a domácí práce ustavením „tutorial courses“, kde by studenti formou písemné práce a konzultací samostatně řešili zadaná témata; obě tyto změny sníží rozvrhovou náročnost výuky
- c) že v bakalářských předmětech bude pokračovat praxe satelitních seminářů k velkým povinným přednáškám, kde zejména doktorandi a mladší kolegové mohou trénovat své pedagogické schopnosti a kde se studenti učí obecné dovednosti zejména interpretačního rázu; tuto orientaci potvrzují zkušenosti socratovských stipendistů z velmi dobrých univerzit (Kodaň, Londýn), kde tento styl práce (intenzivní seminář plus intenzivní domácí práce představují zřejmě základ úspěchu)

K zamyšlení je otázka výzkumná – výzkumný záměr, byť v redukované podobě, poskytl šanci na rozvoj badatelských aktivit jednotlivců i kateder. Přelom roku a závěry z porad dílčích řešitelů VZ dávají možnost provést kontrolu prvních dvou let a určit, kdo bude pokračovat a kdo ne. Vnímám však kladně účast zejména doktorandské části VZ, jelikož v řadě ohledů projevuje mnohem více aktivity než někteří senioři a je také „použitelnější“ pro organizační a jiné podobné účely, zvláště pokud je nutné využívat technický pokrok. Vedle Výzkumného záměru je ovšem nutné, aby pracovníci IMS také reflektovali existenci dalších grantových agentur – letošní rok je do jisté míry průlomový, protože z podaných grantových návrhů získal IMS celkem 7 grantů, z toho 5 na GA AV ČR a 2 na GA ČR, na konci listopadu bylo současně podáno 18 návrhů (magitři a doktorandi) na GA UK. Největší problém vidím ovšem v tom, že struktura žadatelů se nemění – kolem 50 % grantů provozuje katedra RVS, o zbytek se dělí další katedry.

Nedílnou součástí badatelské orientace ústavu je jeho formální kvalifikační struktura – tady předpokládám, že během dvou let by se měla doktorizovat naprostá většina, ne-li všichni současní doktorandi, kteří jsou zaměstnaní na výzkumném záměru a titíž lidé by se měli v perspektivě dalších 2-3 let habilitovat, aby na ústavu vznikla silná habilitovaná střední generace, která bude formálně vybavená na to, aby se chopila celé řady věcí, které stávající vedoucí činitelé stíhají již jen s krajním vypětím.

Postupně se také daří uskutečňovat další prioritu z minulého období, a to zapojování studentů magisterského a doktorského studia do vědecké činnosti. U první skupiny (magistři) se to projevuje rostoucím počtem publikovaných celých diplomních prací nebo jejich částí (zejména v rámci AUC), u doktorandů podobným způsobem nebo vydáním disertací v knižní podobě. Pokrok v tomto ohledu se projevil i na bakalářské úrovni – letos vychází díky péči kolegy Peška první svazek řady *Juvenilia Territorialia*, tedy pravidelné roční řady, v níž by se měly každoročně objevovat nejlepší bakalářské diplomní práce převedené do podoby standardních vědeckých studií.

Konečně nejtíživějším tématem je asi situace personální a finanční, což se citelně projevilo v letošním roce, kdy po zavedení nového mzdového systému úzvnkl v ústavním rozpočtu deficit, který po dohodě s vedením fakulty a AS UK FSV bude splácen v příštích dvou letech. Jako bezprostřední řešení se jeví akreditace dvou oborů kombinovaného studia, kterou jsem především díky ochotě pracovníků IMS vypomoci v nouzi mohl odevzdat ke schválení na Akademický senát a Vědeckou radu UK FSV.

S ohledem na povahu oboru, který na IMS provozujeme, se řešení personálně-finanční situace prostřednictvím dodatečného zdroje peněz (a také dodatečného množství práce) jeví jako jediná možná. Výše kapitální platby je nezměněná nebo se mění nepatrně (suma 15 000 na studenta platí možná již deset let, dodatečným zdrojem se stávají platby za studenty vypuštěné přes státní zkoušky), finance za grantové projekty (tzv. specifický výzkum) lze dle zákona používat jen na velmi omezené množství činností, a do hry se tak dostávají dvě otázky:

1. Kolik pedagogů v jaké věkové a kvalifikační struktuře lze mít na ústavu
2. S jakým počtem pedagogů a s jakou kvalitou výuky lze zvládat určité množství studentů.

V prvním ohledu je situace na IMS taková, že dosti slabé střední generaci přiléhá z jedné strany početná skupina čerstvých třicátníků končících nebo chystajících se ukončit PhD, na druhé straně je skupina lidí ve věku 60-75 let a čerstvých padesátníků. Pokud by se napjatá situace měla řešit omezením početního stavu, nemůže se paradoxně dotknout nejstarších, jelikož ti jsou většinou ozdobeni tituly, bez nichž nelze z hlediska akreditačních pravidel (na magisterském studiu musí být 60 % předmětů vyučováno profesory a docenty, na bakalářském stupni 40 %) jednotlivé obory provozovat, lze tedy omezovat pouze počty mladších kolegů, z čeho pak ovšem bude obor čerpat za 5-10 let je otázka, kdo bude provozovat semináře a cvičení je další otázka a kdo bude zastávat rostoucí zátěž plynoucí z narůstající administrativy, mezinárodní spolupráce a mnoha dalších „neviditelných“ položek denní agendy je také otázka, určitě ne poslední. Propouštění neřeší nic také proto, že stávající deficit znamená likvidaci zhruba 6 míst (ústav na tom, při rostoucím počtu studentů, bude hůř než před deseti lety, kdy dosáhl při existenci pěti oborů stavu cca 23 zaměstnanců), čímž bude dosaženo nulové bilance, ovšem každá nová profesura, docentura nebo doktorát sebou nesou postup v tarifních třídách a jen u profesury to znamená měsíčně 5 000,- Kč navíc, ročně se započítáním 37 % pojištění a náhrad za dovolenou se jedno takové „přidání“ projeví sumou 100 000,00 Kč – paradoxně to znamená, že v zájmu ústavu je omezit jmenovací řízení, habilitace i doktoráty.

Co se druhého problému týká, objevují se návrhy na tzv. masové nebo efektivní pojetí výuky, tj. odpřednášet pro 500 a více studentů a o více se nestarat. Již výše jsem zmínil, že zkušenost (moje osobní i zkušenost studentů vracejících se ze zahraničních stáží) se situací na lepších evropských školách mluví o něčem úplně opačném – malé skupiny, intenzivní práce, individuální přístup, velká

domácí zátěž. Souhlasím, že je možné omezit kontaktní výuku (viz výše racionalizace povinně volitelné výuky a zřízení „tutorial courses“), přistoupení k tzv. masové výuce však považuji, čistě na základě srovnání, za počátek konce snahy udělat z IMS (z FSV též) dobrou školu, což by, myslím, byla škoda za situace, kdy o nás mají zájem zahraniční partneři (viz ERASMUS MUNDUS, Jean Monnet a další aktivity).

Cena, zaplacená optimálním „namícháním“ kombinovaného, distančního, placeného a reformovaného denního studia s měřitelným finančním profitem, se mi jeví stále jako výhodná, protože zabráni deficitu, umožní personální i oborový rozvoj a v neposlední řadě přinese lidem i více peněz.

Zkrátím-li výše řečené, pak bych svůj „volební program“ soustředil do následujících bodů:

1. Finančně personální (generační) stabilizace a „reforma“ struktury výuky v souvislosti s momentálním zavedením kombinovaného studia, perspektivním zavedením distančního a placeného studia a v návaznosti na výzkumné aktivity ústavu
2. Rozvojové priority v rámci existujících i plánovaných oborů (je tu stále ještě v závěsu otázka ustavení pacifických studií podložená již několikaletým angažmá řady institutů v projektech SASAKAWA aj., EU-Čína aj.).
3. Další posílení výzkumu v činnosti ústavu při zachování a zvýšení důrazu na integraci studentů všech stupňů do výzkumu
4. Pokračování v dosud úspěšné mezinárodní spolupráci a snaha promítnout ji kromě pedagogicko-organizačních také do výzkumných projektů

V Praze dne 6.12.2006

Jiří Vykoukal